ROZSUDOK SÚDU PRVÉHO STUPŇA (ôsma komora)

zo 6. mája 2009 *

Vo veci T-122/04,

Outokumpu Oyj, so sídlom v Espoo (Fínsko),

Luvata Oy, predtým Outokumpu Copper Products Oy, so sídlom v Espoo,

v zastúpení: J. Ratliff, barrister, F. Distefano a J. Luostarinen, advokáti,

žalobkyne,

* Jazyk konania: angličtina.

proti

Komisii Európskych spoločenstiev, v zastúpení: É. Gippini Fournier, splnomocnený zástupca,

žalovanej,

ktorej predmetom je na jednej strane, návrh na zrušenie alebo zníženie sumy pokuty uloženej žalobkyniam podľa článku 2 písm. b) rozhodnutia Komisie K(2003) 4820 v konečnom znení, zo 16. decembra 2003 týkajúceho sa konania o uplatnení článku 81 [ES] a článku 53 Dohody EHP (Vec COMP/E-1/38.240 — Priemyselné rúry), a na druhej strane, protinávrh Komisie smerujúci k zvýšeniu sumy uvedenej pokuty,

SÚD PRVÉHO STUPŇA
EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV (ôsma komora),

v zložení: predsedníčka komory E. Martins Ribeiro, sudcovia S. Papasavvas a N. Wahl (spravodajca),

tajomník: C. Kantza, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 5. marca 2008,

vyhlásil tento

Rozsudok

Okolnosti predchádzajúce sporu

1 Outokumpu Oyj, spoločnosť kótovaná na burze so sídlom v Espoo (Fínsko), je na čele skupiny, ktorá pôsobí po celom svete a zaoberá sa najmä výrobou základných kovov, ocele, medených výrobkov a technikami výroby týchto výrobkov. V rozhodujúcej dobe mala Outokumpu 100 % podiel v spoločnosti Luvata Oy (predtým Outokumpu Copper Products Oy), ktorá vyrába najmä medené priemyselné rúry (Outokumpu a Luvata sú ďalej nazývané len „Outokumpu“ alebo „žalobkyne“).

2 V nadväznosti na oznámenie informácií spoločnosťou Mueller Industries Inc. podnikla Komisia v marci 2001 podľa článku 14 nariadenia Rady č. 17 zo 6. februára 1962 Prvého nariadenia implementujúceho články [81] a [82] Zmluvy (Ú. v. ES 13, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3) neohlásené vyšetrovanie v priestoroch spoločností KME Germany AG (predtým KM Europa Metal AG), KME France SAS (predtým Tréfimétaux SA), KME Italy SpA (predtým Europa Metalli SpA) (ďalej len spoločne „skupina KME“), Wieland-Werke AG (ďalej len „Wieland“) a žalobkýň.

3 Dňa 9. apríla 2001 predložila Outokumpu Komisii ponuku spolupráce podľa oznámenia Komisii o neuložení alebo znížení pokút vo veciach týkajúcich sa kartelov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 207, s. 4, ďalej len „oznámenie o spolupráci z roku 1996“). Dňa 30. mája 2001 žalobkyne v tejto súvislosti predložili vyhlásenie.

4 V odpovedi na žiadosť o informácie podľa článku 11 ods. 2 nariadenia č. 17, ktorú v júli 2002 Komisia zaslala skupine KME a spoločnosti Wieland, posledná uvedená spoločnosť 30. septembra 2002 požiadala o priznanie výhod plynúcich z uplatnenia oznámenia o spolupráci z roku 1996.

5 V nadväznosti na tú istú žiadosť o informácie skupina KME požiadala za seba 15. októbra 2002 o priznanie výhod plynúcich z uplatnenia uvedeného oznámenia.

6 Komisia po tom, ako vykonala vyšetrovanie, ktoré zahŕňalo doplňujúce kontroly v priestoroch spoločnosti Outokumpu a skupiny KME, zúčastnila sa na rokovaní so zástupcami spoločnosti Outokumpu, skupiny KME a spoločnosti Wieland a na základe článku 11 nariadenia č. 17 zaslala skupine KME a spoločnosti Wieland žiadosti o doplňujúce informácie, v júli 2003 začala konanie o porušení povinnosti a prijala oznámenie o výhradách, ktoré zaslala skupine KME, spoločnosti Wieland a spoločnosti Outokumpu. Keďže podniky, ktorým bolo oznámenie zaslané, nepožiadali o vypočutie, vypočutie sa neuskutočnilo.

7 Dňa 16. decembra 2003 Komisia prijala rozhodnutie K(2003) 4820 v konečnom znení, týkajúce sa konania o uplatnení článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (vec COMP/E-1/38.240 — Priemyselné rúry) [*neoficiálny preklad*] (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“), ktorého zhrnutie je uverejnené v *Úradnom vestníku Európskej únie* z 28. apríla 2004 (Ú. v. EÚ L 125, s. 50).

8 Z napadnutého rozhodnutia vyplýva, že výrobcovia organizovaní v združení za kvalitu rúr používaných v odvetví klimatizácie a chladenia (Cuproclima Quality Association, ďalej len „Cuproclima“), ktorého členmi boli aj žalobkyne, rozšírili koncom osemdesiatych rokov svoju spoluprácu aj na otázky hospodárskej súťaže.

9 Stretnutia, ktoré združenie Cuproclima organizovalo dvakrát do roka, mali predstavovať pravidelnú príležitosť, kde sa po vyčerpaní oficiálneho programu rokovania prejednávali a určovali ceny, ako aj ďalšie obchodné podmienky platné pre priemyselné rúry. K týmto stretnutiam, ktoré odporovali pravidlám hospodárskej súťaže, pribudli dvojstranné kontakty medzi dotknutými podnikmi. Dotknuté podniky údajne určovali cenové ciele, ako aj ďalšie obchodné podmienky pre priemyselné rúry, spoločne koordinovali zvyšovanie cien, delili sa o zákazníkov a podiely na trhu a dohliadali na uskutočňovanie svojich protisúťažných dohôd, a to jednak určovaním vedúcich subjektov na trhu, jednak vzájomnou výmenou dôverných informácií.

10 Napadnuté rozhodnutie obsahuje predovšetkým tieto ustanovenia:

„Článok 1

Nasledujúce podniky porušili ustanovenia článku 81 ods. 1 [ES] a od 1. januára 1994 ustanovenia článku 53 ods. 1 Dohody o EHP tým, že sa v uvedených obdobiach podieľali na súbore dohôd a zosúladených postupov spočívajúcich v určení cien a rozdelení trhov v odvetví priemyselných rúr:

a) [Wieland] od 3. mája 1988 do 22. marca 2001;

b) Outokumpu […] samostatne od 3. mája 1988 do 30. decembra 1988, a solidárne s [Luvata] od 31. decembra 1988 do 22. marca 2001;

c) [Luvata] od 31. decembra 1988 do 22. marca 2001 (solidárne s Outokumpu…);

d) [KME Germany] samostatne od 3. mája 1988 do 19. júna 1995 a solidárne s [KME France] a [KME Italy] od 20. júna 1995 do 22. marca 2001;

e) [KME Italy] solidárne s [KME France] od 3. mája 1988 do 19. júna 1995 a solidárne s [KME Germany] a [KME France] od 20. júna 1995 do 22. marca 2001;

f) [KME France] solidárne s [KME Italy] od 3. mája 1988 do 19. júna 1995 a solidárne s [KME Germany] a [KME Italy] od 20. júna 1995 do 22. marca 2001.

Článok 2

Za porušenia uvedené v článku 1 sa ukladajú tieto pokuty:

a) [Wieland]: 20,79 milióna eur;

b) Outokumpu… a [Luvata] solidárne: 18,13 milióna eur;

c) [KME Germany], [KME France] a [KME Italy] solidárne: 18,99 milióna eur;

d) [KME Germany]: 10,41 milióna eur;

e) [KME Italy] a [KME France] solidárne: 10,41 milióna eur.“ [*neoficiálny preklad*]

11 Pokiaľ ide po prvé o stanovenie východiskovej sumy pokuty, Komisia sa domnievala, že porušenie, ktoré spočívalo najmä v určení cien a rozdelení trhov, bolo z hľadiska svojej povahy veľmi závažným porušením (odôvodnenie č. 294 napadnutého rozhodnutia).

12 Pri určovaní závažnosti porušenia vzala Komisia do úvahy aj skutočnosť, že kartel mal vplyv na celé územie Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) (odôvodnenie č. 316 napadnutého rozhodnutia). Komisia ďalej skúmala skutočné účinky porušenia a konštatovala, že kartel „celkovo mal dopad na trh“ (odôvodnenie č. 314 napadnutého rozhodnutia).

13 Nakoniec ešte Komisia v rámci určovania závažnosti porušenia zohľadnila skutočnosť, že trh s medenými priemyselnými rúrami je významným odvetvím, ktorého hodnota, pokiaľ ide o EHP, bola odhadnutá na 288 miliónov eur (odôvodnenie č. 318 napadnutého rozhodnutia).

14 Vzhľadom na všetky uvedené okolnosti dospela Komisia k záveru, že predmetné porušenie treba považovať za veľmi závažné (odôvodnenie č. 320 napadnutého rozhodnutia).

15 Po druhé Komisia zaujala k dotknutým podnikom rozdielny prístup, aby tak zohľadnila skutočnú hospodársku schopnosť každého z nich spôsobiť hospodárskej súťaži výraznú ujmu. Komisia v tomto ohľade poukázala na rozdiel medzi podielmi na trhu s priemyselnými rúrami v EHP, kde na jednej strane trhový podiel skupiny KME, lídra na trhu EHP, predstavuje [*dôverné*] %, a na druhej strane trhové podiely žalobkýň a spoločnosti Wieland predstavujú [*dôverné*] a 13,4 %. Vzhľadom na tento rozdiel bola východisková suma pokuty uloženej žalobkyniam a spoločnosti Wieland stanovená na 33 % východiskovej sumy stanovenej skupine KME, teda 11,55 milióna eur pre spoločnosti Outokumpu a Wieland a 35 miliónov eur pre skupinu KME (odôvodnenia č. 322 až 323 a 326 až 328 napadnutého rozhodnutia).

16 Po tretie Komisia zvýšila východiskovú sumu pokuty uloženej spoločnosti Outokumpu o 50 % na 17,33 milióna eur, aby zohľadnila potrebu stanoviť pokutu na takej úrovni, ktorá jej zabezpečí odstrašujúci účinok, lebo sa domnievala, že celosvetový obrat spoločnosti Outokumpu, ktorý presahuje 5 miliárd eur, nasvedčuje tomu, že jej veľkosť a ekonomická sila také zvýšenie dovoľujú (odôvodnenie č. 334 napadnutého rozhodnutia).

17 Po štvrté Komisia kvalifikovala trvanie porušenia, ktoré trvalo od 3. mája 1988 do 22. marca 2001, ako „dlhé“. S ohľadom na dĺžku trvania porušenia preto Komisia považovala za vhodné zvýšiť východiskové sumy pokút uložených dotknutým podnikom o 10 % za každý rok trvania ich účasti v karteli. Východisková suma pokuty uloženej žalobkyni teda bola zvýšená o 125 % a základná suma tak bola stanovená na 25,99 milióna eur (odôvodnenia č. 338, 342 a 347 napadnutého rozhodnutia).

18 Po piate bola základná suma pokuty uloženej spoločnosti Outokumpu zvýšená s ohľadom na priťažujúce okolnosti o 50 %, a to z dôvodu, že sa dopustila recidívy, pretože už proti nej bolo vydané rozhodnutie Komisie 90/417/ESUO z 18. júla 1990

týkajúce sa konania o uplatnení článku 65 [UO], ktoré sa týkalo dohody a zosúladených postupov európskych výrobcov nerezových plochých výrobkov valcovaných za studena (Ú. v. ES L 220, s. 28) (odôvodnenie č. 354 napadnutého rozhodnutia).

19 Po šieste Komisia v súvislosti s poľahčujúcimi okolnosťami uviedla, že bez spolupráce so spoločnosťou Outokumpu by sa jej podarilo preukázať porušenie len za obdobie štyroch rokov, a znížila preto základnú sumu jej pokuty o 22,22 milióna eur, aby základná suma zodpovedala pokute, ktorá by jej bola uložená za toto obdobie (odôvodnenie č. 386 napadnutého rozhodnutia).

20 Nakoniec po siedme Komisia na základe oddielu D oznámenia o spolupráci z roku 1996 znížila sumu pokuty pre spoločnosť Outokumpu o 50 %, pre spoločnosť Wieland o 20 % a pre skupinu KME o 30 % (odôvodnenia č. 402, 408 a 423 napadnutého rozhodnutia).

Konanie a návrhy účastníkov konania

21 Žalobkyne návrhom podaným do kancelárie Súdu prvého stupňa 29. marca 2004 podali žalobu, na základe ktorej sa začalo toto konanie.

22 Vzhľadom na to, že zloženie komôr Súdu prvého stupňa bolo zmenené, sudca spravodajca bol pridelený k ôsmej komore, ktorej bola z tohto dôvodu táto vec pridelená.

23 Komisia vo svojej duplike navrhla, aby suma pokuty uloženej žalobkyniam bola zvýšená, pretože žalobkyne v replike spochybnili niektoré skutočnosti, ktoré v správnom konaní neboli napadnuté. Súd prvého stupňa žalobkyne vyzval, aby k tomuto protinávrhu predložili svoje pripomienky, a žalobkyne to v stanovenej lehote urobili.

24 Na základe správy sudcu spravodajcu Súd prvého stupňa (ôsma komora) rozhodol o otvorení ústnej časti konania a v rámci opatrení na zabezpečenie priebehu konania upravených v článku 64 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa vyzval účastníkov konania, aby predložili určité dokumenty, a písomne im položil otázky, na ktoré účastníci konania v stanovenej lehote odpovedali.

25 Prednesy účastníkov konania a ich odpovede na ústne otázky, ktoré im Súd prvého stupňa položil, boli vypočuté na pojednávaní 5. marca 2008. Pri tejto príležitosti žalobkyne potvrdili svoj zámer, ktorý už spomenuli vo svojich pripomienkach k správe pre pojednávanie, vziať späť dva argumenty, ktoré boli uvedené v rámci žalobného dôvodu založeného na nesprávnom konštatovaní opakovaného porušovania a týkali sa významu predchádzajúcej peňažnej sankcie a časového obmedzenia právomoci Komisie konštatovať v prejednávanej veci opakované porušovanie.

26 Žalobkyne navrhujú, aby Súd prvého stupňa:

— zrušil alebo znížil pokutu uloženú v článku 2 písm. b) napadnutého rozhodnutia,

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

27 Komisia navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

— zamietol žalobu,

— zvýšil sumu pokuty uloženej žalobkyniam,

— zaviazal žalobkyne na náhradu trov konania.

28 Listom z 1. apríla 2008 žalobkyne uviedli, že berú späť svoj tretí žalobný dôvod založený na nesprávnom zvýšení sumy pokuty o 50 % na účely odstrašenia. Uznesením z 23. apríla 2008 Súd prvého stupňa rozhodol o znovuotvorení ústnej časti konania v súlade s článkom 62 svojho rokovacieho poriadku a založení uvedeného listu do spisu v súlade s článkom 64 rokovacieho poriadku. Listom z 5. mája 2008 Komisia predložila svoje pripomienky k tomuto späťvzatiu.

29 Ústna časť konania skončila 2. júna 2008.

Právny stav

30 Žalobkyne na podporu prejednávanej žaloby uvádzajú dva žalobné dôvody založené na nesprávnom zvýšení sumy pokuty z dôvodu opakovaného porušenia a neprimeranom vyhodnotení veľkosti trhu dotknutého porušením na účely výpočtu východiskovej sumy.

31 Na úvod treba pripomenúť na jednej strane, že z odôvodnení č. 290 až 387 napadnutého rozhodnutia vyplýva, že Komisia uložila pokuty za porušenie na základe článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, a na druhej strane, že je nesporné, že výšku pokút stanovila metódou definovanou v usmerneniach k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 [UO] [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 9, s. 3, ďalej len „usmernenia“), aj keď na ne v napadnutom rozhodnutí výslovne neodkazuje.

32 Usmernenia síce nemožno kvalifikovať ako právnu normu, vyjadrujú však orientačné pravidlo správania, ktorého sa treba v praxi pridŕžať a od ktorého sa Komisia nemôže v jednotlivom prípade odkloniť bez uvedenia dôvodov (pozri rozsudok Súdneho dvora z 18. mája 2006, Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia, C-397/03 P, Zb. s. I-4429, bod 91 a citovanú judikatúru).

33 Súd prvého stupňa teda musí v rámci preskúmavania zákonnosti pokút uložených napadnutým rozhodnutím overiť, či Komisia použila svoju voľnú úvahu podľa metódy obsiahnutej v usmerneniach, a pokiaľ by konštatoval, že sa od nej odklonila, musí overiť, či je tento odklon podložený a z právneho hľadiska dostatočne odôvodnený. V tomto ohľade treba poukázať na skutočnosť, že Súdny dvor potvrdil jednak platnosť samotného princípu, z ktorého usmernenia vychádzajú, jednak platnosť metódy, ktorá je v nich uvedená (rozsudok Súdneho dvora z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Zb. s. I-5425, body 252 až 255, 266 až 267, 312 a 313).

34 Obmedzenie voľnej úvahy Komisie, ktoré si sama stanovila prijatím usmernení, totiž nie je nezlučiteľné so zachovaním podstatného rozsahu jej voľnej úvahy. Usmernenia obsahujú rôzne flexibilné prvky, ktoré umožňujú Komisii výkon jej diskrečnej právomoci v súlade s ustanoveniami nariadenia č. 17, ako ich vyložil Súdny dvor (rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 33 vyššie, bod 267).

35 Okrem toho v oblastiach, ako je stanovovanie výšky pokuty ukladanej podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, v ktorých Komisia disponuje určitou mierou voľnej úvahy, pokiaľ ide napríklad o mieru zvýšenia z dôvodu opakovaného porušenia, sa preskúmavanie zákonnosti tohto posúdenia zužuje len na overenie, či nedošlo k zjavne nesprávnemu posúdeniu (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 18. júla 2005, Scandinavian Airlines System/Komisia, T-241/01, Zb. s. II-2917, body 64 a 79).

36 Miera voľnej úvahy Komisie a hranice, ktoré si v tomto zmysle stanovila, okrem toho v zásade nemajú vplyv na výkon neobmedzenej právomoci súdu Spoločenstva (rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. júla 2004, JFE Engineering a i./Komisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Zb. s. II-2501, bod 538), v rámci ktorej je tento súd oprávnený zrušiť, znížiť alebo zvýšiť pokutu uloženú Komisiou (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 8. februára 2007, Groupe Danone/Komisia, C-3/06 P, Zb. s. I-1331, body 60 až 62; rozsudok Súdu prvého stupňa z 21. októbra 2003, General Motors Nederland a Opel Nederland/Komisia, T-368/00, Zb. s. II-4491, bod 181).

O prvom žalobnom dôvode založenom na nesprávnom zvýšení pokuty uloženej žalobkyniam z dôvodu opakovaného porušovania

Tvrdenia účastníkov konania

37 Žalobkyne pripomínajú, že Komisia s ohľadom na priťažujúce okolnosti zvýšila základnú sumu pokuty uloženej spoločnosti Outokumpu o 50 %, a to z dôvodu, že sa táto spoločnosť sa dopustila opakovaného porušovania, pretože už bola zapojená vo veci týkajúcej sa nerezovej oceli, v ktorej bolo vydané rozhodnutie 90/417.

38 Žalobkyne sa domnievajú, že zvýšením sumy pokuty z dôvodu opakovaného porušenia Komisia porušila článok 15 ods. 2 nariadenia č. 17, usmernenia, povinnosť odôvodnenia upravenú v článku 253 ES, ako aj všeobecnú zásadu rovnosti zaobchádzania. Komisia sa ďalej dopustila zjavne nesprávneho posúdenia, pokiaľ ide o relevantné skutkové okolnosti. V tomto ohľade žalobkyne uvádzajú nasledujúce výhrady.

39 Po prvé žalobkyne tvrdia, že dotknuté porušenie nemôže byť prípadom opakovaného porušenia, pretože na predchádzajúce porušenie sa vzťahovala Zmluva o UO, zatiaľ čo predmetný kartel je postihovaný na základe Zmluvy ES.

40 Žalobkyne sa po druhé domnievajú, že v prípade týchto dvoch porušení nejde o porušenia toho istého typu. Komisia podľa nich nerešpektovala usmernenia, ani pojem opakovaného porušovania, ako tento pojem vyplýva z rozsudku Súdu prvého stupňa z 11. marca 1999, Thyssen Stahl/Komisia (T-141/94, Zb. s. II-347), a to tým, že otázku, či v prípade týchto dvoch porušení ide o porušenia toho istého typu, skúmala len z hľadiska povahy dotknutého protiprávneho správania (určenie cien a kvót a rozdelenie trhu), a pritom neprihliadla k celkovým súvislostiam, za ktorých boli tieto dve porušenia spáchané. Podľa žalobkýň je prístup Komisie príliš formalistický. Pri skúmaní otázky opakovaného porušovania mala Komisia vziať do úvahy konkrétne okolnosti porušenia, ktoré bolo potvrdené rozhodnutím 90/417, a to tým skôr, že tieto okolnosti z uvedeného rozhodnutia jasne vyplývajú.

41 Žalobkyne v tomto ohľade odkazujú zároveň na rozhodnutie 90/417 a na spis Komisie v tejto veci, ako aj na ďalšie s tým súvisiace dokumenty. Tieto podklady preukazujú, že vec týkajúca sa nerezovej oceli bola výsledkom chýbajúcej koordinácie medzi obchodnou politikou Komisie a jej politikou hospodárskej súťaže. V tejto veci Outokumpu „proti svojmu presvedčeniu“ a „proti vlastným záujmom“ pristúpila k dohode obmedzujúcej hospodársku súťaž bez toho, aby mala v úmysle hospodársku súťaž obmedziť, a s dôverou, že nekoná v rozpore s článkom 65 UO, a to z dôvodu tlaku, ktorý na ňu aj na celý priemysel vyvíjala Komisia a niektoré vlády v rámci vtedajšej obchodnej politiky uplatňovanej medzi Spoločenstvom a Fínskom.

42 Porušenie, ktoré bolo potvrdené rozhodnutím 90/417, teda nebolo bežné a v jeho súvislosti medzi Komisiou a vnútroštátnymi orgánmi prebiehali kontakty, ktorých cieľom bolo dosiahnuť riešenie v súlade s právom a odstrániť krízu, ktorá zasiahla odvetvie oceli na úrovni celého Spoločenstva, zatiaľ čo porušenie, o ktoré ide

v prejednávanej veci, sa týka činností vykonávaných úmyselne bez vedomia Komisie, ktorými chceli žalobkyne ochrániť vlastné obchodné záujmy.

43 Žalobkyne tiež poznamenávajú, že Komisia v rozpore s článkom 253 ES neposkytla vhodné vysvetlenie, pokiaľ ide o dôvod, pre ktorý bolo potrebné aj napriek týmto osobitným okolnostiam zvýšiť sumu pokuty z dôvodu opakovaného porušovania.

44 Žalobkyne tiež tvrdia, že pokiaľ Komisia v rozhodnutiach vydaných po rozhodnutí 90/417 nezvýšila z dôvodu opakovaného porušovania pokuty uložené iným spoločnostiam zapojeným do veci týkajúcej sa nerezovej oceli, potom táto skutočnosť potvrdzuje, že uvedená vec mala takú osobitnú povahu, že nebolo možné očakávať, že ju žalobkyne budú považovať za relevantné varovanie vo vzťahu k protiprávnemu správaniu postihovanému v napadnutom rozhodnutí.

45 Žalobkyne tvrdia, že 50 % zvýšenie pokuty uloženej v prejednávanej veci je s ohľadom na osobitné okolnosti veci týkajúcej sa nerezovej oceli v každom prípade neprimerané. Neúmyselné porušenie by podľa nich malo viesť k nižšej miere zvýšenia pokuty z dôvodu opakovaného porušovania. Na podporu tohto tvrdenia žalobkyne odkazujú aj na niekoľko predchádzajúcich rozhodnutí Komisie, v ktorých bolo zvýšenie sumy pokút z dôvodu opakovaného porušenia nižšie.

46 Žalobkyne nakoniec tvrdia, že skutočnosť, že Komisia prešla od rozhodnutia, ktorým nebola uložená žiadna pokuta, k rozhodnutiu, ktorým bola uložená pokuta zvýšená z dôvodu opakovaného porušovania, porušuje zásadu proporcionality.

47 Komisia navrhuje, aby bol tento žalobný dôvod zamietnutý. Okrem toho podotýka, že na porušenie zásady rovnosti zaobchádzania s ohľadom na rozhodovaciu prax Komisie v oblasti zvyšovania pokút z dôvodu opakovaného porušovania poukázali žalobkyne prvý krát až v replike, a že by preto mal byť tento argument vyhlásený za neprípustný.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

48 Pokiaľ ide po prvé o tvrdenie týkajúce sa nedostatku odôvodnenia, treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry musia z odôvodnenia individuálneho rozhodnutia vyplývať úvahy inštitúcie, ktorá akt vydala, tak jasne a jednoznačne, aby umožnili dotknutým osobám spoznať dôvody prijatého opatrenia a príslušnému súdnemu orgánu vykonať súdne preskúmanie.

49 Požiadavka odôvodnenia sa musí posúdiť vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci. Nevyžaduje sa, aby odôvodnenie vymedzovalo všetky relevantné skutkové a právne okolnosti, keďže otázka, či odôvodnenie spĺňa všetky požiadavky článku 253 ES, sa musí posúdiť nielen s ohľadom na znenie predmetného aktu, ale aj na súvislosti, za akých bol tento akt prijatý, ako aj s ohľadom na všetky právne normy upravujúce dotknutú oblasť (pozri rozsudok Súdneho dvora z 2. apríla 1998, Komisia/Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Zb. s. I-1719, bod 63 a tam citovanú judikatúru).

50 Pokiaľ ide o stanovenie pokút za porušenie práva hospodárskej súťaže, podstatné formálne náležitosti, ktoré zahŕňajú povinnosť odôvodnenia, sú splnené, pokiaľ Komisia vo svojom rozhodnutí uvedie posudzované skutočnosti, ktoré jej umožnili vymedziť závažnosť a dĺžku trvania porušenia (pozri rozsudok Súdneho dvora

z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Zb. s. I-8375, bod 463 a tam citovanú judikatúru).

51 V prejednávanej veci Komisia v napadnutom rozhodnutí uviedla, že obe porušenia majú rovnakú povahu, pretože sa týkajú určenia kvót a cien s cieľom kontrolovať výrobu a rozdeliť si trhy (odôvodnenie č. 353). Okrem toho sa domnievala (odôvodnenie č. 352), že „k opakovanému porušeniu dochádza, pokiaľ podnik, ktorý už bol v minulosti adresátom rozhodnutia Komisie ako účastník porušenia, je neskôr uznaný za zodpovedný za iné porušenie toho istého typu. Účelom takého rozhodnutia nie je len prikázať podniku, aby porušovanie ukončil, ale ho aj varovať a odradiť od páchania podobných porušení v budúcnosti, aj keď mu z akéhokoľvek dôvodu nebola uložená nijaká pokuta“. Komisia konkrétnejšie uviedla (odôvodnenie č. 354): „skutočnosť, že Outokumpu pokračovala v porušovaní v odvetví priemyselných rúr potom, čo jej bolo rozhodnutím Komisie prikázané, aby ukončila porušovanie v odvetví nerezovej oceli, úplne zjavne preukazuje, že predchádzajúce rozhodnutie nemalo na správanie spoločnosti Outokumpu na trhu dostatočný odstrašujúci účinok. V prejednávanej veci preto treba zvýšiť sumu pokuty na zaistenie skutočne odstrašujúceho účinku do budúcnosti“. Komisia teda z právneho hľadiska dostatočným spôsobom odôvodnila svoje rozhodnutie zvýšiť z dôvodu opakovaného porušovania pokutu uloženú žalobkyniam.

52 Pokiaľ ide po druhé o námietku neprípustnosti, ktorú vzniesla Komisia, treba poznamenať, že sa žalobkyne v rámci tohto žalobného dôvodu skutočne neodvolávali na porušenie zásady rovnosti zaobchádzania.

53 Z judikatúry, ako aj z článku 21 Štatútu Súdneho dvora a článku 44 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa však vyplýva, že žalobca nie je povinný citovať články Zmluvy alebo všeobecné právne zásady, na ktoré sa odvoláva. Stačí, ak sú skutkové okolnosti, žalobné dôvody a návrhy žalobcu uvedené v žalobe tak, aby Komisia mohla

účinne obhajovať svoje záujmy a aby Súd prvého stupňa mohol vykonať preskúmanie (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa zo 7. mája 1991, Jongen/Komisia, T-18/90, Zb. s. II-187, bod 13 a tam citovanú judikatúru). Táto požiadavka je v prejednávanej veci splnená, lebo zo žaloby vyplýva, že žalobkyne napádajú 50 % zvýšenie sumy pokuty, ktorá im bola uložená, najmä z hľadiska miery zvýšenia z dôvodu opakovaného porušovania, ktorú Komisia uplatnila vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach.

54 Všetky výhrady uvedené na podporu tohto žalobného dôvodu preto musia byť vyhlásené za prípustné.

55 Pokiaľ ide po tretie o dôvodnosť tohto žalobného dôvodu, treba pripomenúť, že zakladajúce zmluvy vytvorili jednotný právny poriadok, v rámci ktorého Zmluva AE tvorí — Zmluva UO až do 23. júla 2002 tvorila — *lex specialis* odchyľujúci sa od *lex generalis*, teda od Zmluvy ES (pozri rozsudok Súdu prvého stupňa z 5. júna 2001 ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi/Komisia, T-6/99, Zb. s. II-1523, bod 102 a tam citovanú judikatúru). Z judikatúry ďalej vyplýva, že zákaz kartelových dohôd je upravený dvoma podobnými ustanoveniami, a to článkom 81 ES a článkom 65 UO, ktoré síce pochádzajú z dvoch odlišných zmlúv, ale používajú rovnaké právne pojmy (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdu prvého stupňa Thyssen Stahl/Komisia, už citovaný v bode 40 vyššie, body 269, 270 a 277 z 11. marca 1999, Unimétal/Komisia, T-145/94, Zb. s. II-585, body 248 a 252, a z 13. decembra 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni/Komisia, T-45/98 a T-47/98, Zb. s. II-3757, bod 181).

56 Preto treba pripustiť, že akonáhle už Komisia v súlade s právomocou, ktorú jej zveruje právny poriadok Spoločenstva, rozhodnutím potvrdila účasť určitého podniku v karteli, také rozhodnutie môže v rámci nového rozhodnutia, ktoré má vzťah k právu Spoločenstva, slúžiť ako základ na posúdenie sklonu toho podniku k porušovaniu pravidiel Spoločenstva, ktoré sa týkajú sa kartelov.

57 V usmerneniach napokon nič nenaznačuje, že by ustanovenie, podľa ktorého musí ísť o „opakované porušovanie toho istého typu tým istým podnikom (podnikmi)“, bolo potrebné chápať v tom zmysle, že Komisia nemôže na účely konštatovania opakovaného porušovania v rámci uplatňovania článku 81 ES zohľadniť porušenia konštatované na základe Zmluvy UO. Z názvu usmernení naopak vyplýva, že sa uplatnia na výpočet pokút ukladaných tak na základe článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17, ako aj na základe článku 65 ods. 5 UO.

58 Pokiaľ ide o tvrdenie, že osobitné okolnosti predchádzajúceho porušenia údajne bránia Komisii v tom, aby v prípade žalobkýň konštatovala opakované porušovanie, treba ho odmietnuť, lebo z ustálenej judikatúry vyplýva, že pojem opakovaného porušovania znamená len konštatovanie predchádzajúceho porušenia súťažného práva Spoločenstva (rozsudok Groupe Danone/Komisia, už citovaný v bode 36 vyššie, bod 41).

59 V prejednávanej veci pritom z článkov 1 a 4 rozhodnutia 90/417 jasne vyplýva, že Outokumpu bola upozornená na to, že uzavretím dohôd o cenách a rozdelením trhov a zákazníkov so svojimi konkurentmi porušila súťažné právo Spoločenstva a že sa musí zdržať opakovania tohto správania. Z článku 1 napadnutého rozhodnutia vyplýva, že sa žalobkyne potom podieľali na takmer totožnom porušení.

60 Pokiaľ ide o tvrdenie, že žalobkyne čelili diskriminačnému zaobchádzaniu v porovnaní s inými podnikmi, voči ktorým sa rozhodnutie 90/417 nepoužilo ako priťažujúca okolnosť, treba zdôrazniť, že samotná skutočnosť, že Komisia vo svojej skoršej rozhodovacej praxi usúdila, že určité skutočnosti nepredstavujú priťažujúcu okolnosť na účely stanovenia výšky pokuty, neznamená, že musí rovnako uvážiť aj v neskoršom rozhodnutí (pozri analogicky rozsudok Súdu prvého stupňa z 25. októbra 2005, Groupe Danone/Komisia, T-38/02, Zb. s. II-4407, bod 57).

61 Z vyššie uvedeného vyplýva, že Komisia sa nedopustila pochybenia tým, že v prípade žalobkýň konštatovala opakované porušenie.

62 Pokiaľ ide o výhrady vyjadrené proti 50 % miere zvýšenia uplatnenej v napadnutom rozhodnutí, treba poukázať na skutočnosť, že Komisia pri stanovení miery zvýšenia z dôvodu opakovaného porušovania môže zohľadniť príznaky, ktoré smerujú k potvrdeniu sklonu dotknutého podniku k nerešpektovaniu pravidiel hospodárskej súťaže, vrátane času, ktorý medzi dotknutými porušeniami uplynul.

63 V prejednávanej veci treba konštatovať, že ku dňu prijatia rozhodnutia 90/417, teda 18. júla 1990, už kartel, ktorý je predmetom napadnutého rozhodnutia, začal existovať. Ale aj napriek tomu, že v rozhodnutí 90/417 bolo konštatované takmer totožné porušenie pravidiel hospodárskej súťaže zo strany žalobkýň, tie sa rozhodli pokračovať vo svojej účasti v novom karteli. Táto okolnosť ako taká odôvodňuje mieru zvýšenia uplatnenú v napadnutom rozhodnutí.

64 Žalobkyne odkazujú na rad okolností, ktorými sa vyznačovalo porušenie konštatované v rozhodnutí 90/417 a ktoré sú objasnené v oddieli X bode 12 uvedeného rozhodnutia. Tieto okolnosti, ktoré síce v napadnutom rozhodnutí odôvodňovali neuloženie pokuty žalobkyniam, sa však nevyhnutne vzťahujú len na toto rozhodnutie a nemajú žiadnu súvislosť so sklonom žalobkýň k nerešpektovaniu pravidiel hospodárskej súťaže od 18. júla 1990. Nemožno ich teda zohľadniť na účely stanovenia miery zvýšenia pokuty z dôvodu opakovaného porušovania.

65 Pokiaľ ide o tvrdenie, že žalobkyne čelili diskriminačnému zaobchádzaniu v porovnaní s inými podnikmi, v ktorých prípade konštatovanie opakovaného porušovania neviedlo k takému prísnemu zvýšeniu ako u žalobkýň, treba zdôrazniť na jednej strane, že predchádzajúca rozhodovacia prax Komisie nevytvára právny rámec pre pokuty

v oblasti hospodárskej súťaže (rozsudok Súdu prvého stupňa z 30. septembra 2003, Michelin/Komisia, T-203/01, Zb. s. II-4071, bod 292), a na druhej strane, že Komisia má v rámci nariadenia č. 17 pri stanovovaní pokút určitú mieru voľnej úvahy, aby usmernila správanie podnikov v zmysle dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže (rozsudok Súdu prvého stupňa z 29. apríla 2004, Tokai Carbon a i./Komisia, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Zb. s. II-1181, bod 216) a aby mohla kedykoľvek prispôsobiť úroveň pokút potrebám tejto politiky (rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 33 vyššie, bod 169).

66 S ohľadom na vyššie uvedené sa Komisia nedopustila zjavne nesprávneho posúdenia tým, že v prípade žalobkýň uplatnila z dôvodu opakovaného porušovania 50 % zvýšenie sumy uloženej pokuty. Súd prvého stupňa okrem toho nepovažuje za nevyhnutné, aby v rámci výkonu svojej neobmedzenej právomoci túto mieru zvýšenia menil.

O druhom žalobnom dôvode založenom na neadekvátnom hodnotení veľkosti odvetvia dotknutého porušením na účely výpočtu východiskovej sumy pokuty

Tvrdenia účastníkov konania

67 Svojím druhým žalobným dôvodom žalobkyne tvrdia, že Komisia konštatovaním, že hodnota dotknutého trhu predstavuje 288 miliónov eur, zveličila veľkosť tohto trhu, a tým aj závažnosť porušenia, čo viedlo k uloženiu neprimeranej pokuty.

68 Žalobkyne na úvod poznamenávajú, že v odvetví priemyselných rúr je celková cena výrobkov obvykle zložená z ceny medi vychádzajúcej z kurzu na London Metal Exchange (Londýnska burza kovov, ďalej len „LME“) a ceny za spracovanie, ktorá zodpovedá hodnote pridanej výrobcom (ďalej len „marža za spracovanie“). Surovina potrebná na výrobu priemyselných rúr je dodávaná buď zákazníkom alebo samotným výrobcom rúr, ktorý ju potom účtuje v celkovej cene.

69 Podľa žalobkýň má veľkosť dotknutého trhu význam pri stanovení východiskovej sumy pokuty. Žalobkyne tvrdia, že prinajmenšom v prejednávanej veci Komisia stanovila východiskovú sumu podľa veľkosti dotknutého trhu.

70 Žalobkyne uvádzajú, že ako výrobcovia priemyselných rúr nemajú nijaký vplyv na cenu hlavnej suroviny, teda medi, ktorá podľa nich predstavuje približne dve tretiny konečnej ceny, ktorú zaplatia ich zákazníci. Žalobkyne v tomto ohľade pripomínajú, že cena kovu je určovaná na základe denných kurzov na LME a že nákupom tohto kovu len plnia pokyny osôb, ktoré nakupujú priemyselné rúry. Cenu kovu teda určujú samotní zákazníci. Cena kovu je teda činiteľom, ktorý sa musí odraziť iba na strane zákazníkov. V dôsledku toho sa potom reálna ekonomická váha dotknutého trhu obmedzí len na maržu za spracovanie.

71 Na základe vyššie uvedeného žalobkyne tvrdia, že Komisia mala pri hodnotení veľkosti dotknutého trhu odpočítať od celkovej ceny predmetných výrobkov približne dve tretiny, čo by viedlo k stanoveniu nižšej východiskovej sumy pokuty. Žalobkyne dospievajú k záveru, že Komisia tým, že neodpočítala cenu medi od obratu na dotknutom trhu, nezohľadnila hospodársku realitu na trhu a stanovila nadmernú východiskovú sumu v porovnaní so závažnosťou porušenia.

72 Komisia navrhuje, aby bol tento žalobný dôvod zamietnutý. Komisia okrem toho v duplike požaduje, aby žalobkyne spresnili, či spochybňujú, že sa podieľali na porušení s účinkom na celé odvetvie priemyselných rúr. Komisia tvrdí, že ak je to tak, ide o neprípustný žalobný dôvod, pretože nebol uvedený v štádiu žaloby. Komisia okrem toho tvrdí, že také spochybnenie by ju viedlo k tomu, že by navrhla Súdu prvého stupňa, aby zvýšil sumu pokuty uloženej žalobkyniam, pretože im bolo priznané 50 % zníženie tejto sumy predovšetkým na základe ich vyhlásenia, že nebudú spochybňovať vecnú správnosť skutkových okolností, na ktorých Komisia založila svoje obvinenia.

73 Žalobkyne vo svojich písomných pripomienkach k návrhu Komisie uvádzajú, že nespochybňujú, že sa podieľali na jedinom porušení, ktoré zahŕňalo rozdelenie trhov a zákazníkov, uskutočňovanie systému vodcov na dotknutom trhu, ako aj kartelové dohody o podmienkach dodávok priemyselných rúr. Okrem toho pripúšťajú, že toto porušenie sa dotklo celého odvetvia priemyselných rúr. Zdôrazňujú však, že sa porušenie nevzťahovalo na cenu medi.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

74 Na úvod treba konštatovať, že nie je potrebné rozhodovať ani o námietke neprípustnosti, ani o protinávrhu Komisie. Žalobkyne totiž vo svojich pripomienkach k návrhu Komisie jasne uviedli, že porušenie sa dotklo celého odvetvia priemyselných rúr.

75 Pokiaľ ide o vec samu, treba najskôr zdôrazniť, že metodika obsiahnutá v usmerneniach, ktorú Komisia použila v napadnutom rozhodnutí (pozri bod 31 vyššie), vychádza z logiky paušalizácie, podľa ktorej sa všeobecná východisková suma pokuty určená v závislosti od závažnosti porušenia vypočíta v závislosti od povahy porušenia, jeho skutočného vplyvu na trh, pokiaľ ho možno odmerať, a od veľkosti dotknutého geografického trhu (bod 1 A prvý pododsek usmernení). Všeobecná východisková suma pokuty je potom individualizovaná vo vzťahu ku každému účastníkovi najmä v závislosti od jeho veľkosti.

76 Na účely stanovenia východiskovej sumy pokuty Komisia okrem toho môže, pričom však nie je povinná to urobiť, zohľadniť veľkosť dotknutého trhu (rozsudky Súdu prvého stupňa z 15. marca 2006, BASF/Komisia, T-15/02, Zb. s. II-497, bod 134, a z 27. septembra Roquette Frères/Komisia, T-322/01, Zb. s. II-3137, body 149 a 150).

77 S ohľadom na túto judikatúru je zrejmé, že predpoklad žalobkyne, podľa ktorého je veľkosť relevantného trhu ako taká určujúcim činiteľom na vyhodnotenie závažnosti porušenia a teda aj na určenie východiskovej sumy pokuty, nie je opodstatnený.

78 Z napadnutého rozhodnutia však jasne vyplýva, že sa Komisia v prejednávanej veci rozhodla pri hodnotení závažnosti predmetného porušenia zohľadniť veľkosť trhu s priemyselnými rúrami v EHP. Aj keď už Komisia na základe povahy porušenia dospela k záveru, že toto porušenie je v zmysle usmernení „veľmi závažné“ (odôvodnenie č. 294), v napadnutom rozhodnutí totiž určila závažnosť porušenia, a teda aj všeobecnú východiskovú sumu pokuty s ohľadom na skutočné účinky kartelu na trh (odôvodnenia č. 295 až 314), geografický rozsah predmetného trhu (odôvodnenia č. 315 až 317)

a skutočnosť, že odvetvie, v ktorom k porušeniu došlo, je rozsiahlym trhom, ktorého hodnota v EHP bola odhadnutá na 288 miliónov eur (odôvodnenia č. 318 a 319).

79 Na účely vyhodnotenia závažnosti porušenia a všeobecnej východiskovej sumy pokuty síce veľkosť dotknutého trhu predstavovala len jeden z činiteľov, ktoré Komisia v napadnutom rozhodnutí použila, Komisia však uvedenú sumu skutočne stanovila s ohľadom na veľkosť dotknutého trhu. Tvrdenie Komisie, že východisková suma pokuty uloženej žalobkyni by nemusela byť nevyhnutne nižšia než 11,55 milióna eur, keby sa od obratu na trhu odpočítala cena medi, teda treba odmietnuť.

80 Treba preto overiť, či Komisia pri hodnotení veľkosti dotknutého trhu zohľadnila cenu medi neoprávnene.

81 Žalobkyne v tomto ohľade tvrdia, že výrobcovia priemyselných rúr nemajú vplyv na cenu medi, pretože tá sa stanovuje podľa LME, a že o tom, za akú cenu sa kov nakúpi, rozhodujú tí, ktorí nakupujú priemyselné rúry.

82 Treba však konštatovať, že neexistuje nijaký platný dôvod, pre ktorý by sa obrat na relevantnom trhu mal počítať bez zahrnutia určitých výrobných nákladov. Ako už Komisia správne uviedla, vo všetkých priemyselných odvetviach existujú náklady spojené s konečným výrobkom, na ktoré výrobca nemá vplyv, ale ktoré aj napriek tomu tvoria podstatnú časť celej jeho činnosti, a preto nemôžu byť pri stanovovaní východiskovej sumy pokuty z jeho obratu vylúčené (pozri v tomto zmysle rozsudok

Súdu prvého stupňa z 15. marca 2000, Cimenteries CBR a i./Komisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Zb. s. II-491, body 5030 a 5031). Skutočnosť, že cena medi tvorí významnú časť konečnej ceny priemyselných rúr alebo že riziko výkyvov cien medi je dosť vyššie než pri iných surovinách, nemôže tento záver vyvrátiť.

83 Treba preto dospieť k záveru, že Komisia na účely určenia veľkosti dotknutého trhu oprávnene zohľadnila cenu medi. Ani druhý žalobný dôvod teda nie je dôvodný.

84 Žalobu preto treba zamietnuť.

O trovách

85 Podľa článku 87 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý nemal vo veci úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže žalobkyne nemali vo veci úspech, je opodstatnené zaviazať ich na náhradu trov konania v súlade s návrhom Komisie.

Z týchto dôvodov

SÚD PRVÉHO STUPŇA (ôsma komora)

rozhodol a vyhlásil:

1. Žaloba sa zamieta.

2. Outokumpu Oyj a Luvata Oy sú povinné nahradiť trovy konania.

Martins Ribeiro Papasavvas Wahl

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 6. mája 2009.

Podpisy